

5. SINIF

MEB DERS KİTABI İLE
%100
UYUMLU

**BECERİ
TEMELLİ
SORULARLA
DESTEKLİ**

VIDEO SORU
ÇÖZÜMÜ

SOSYAL BİLGİLER

**ÖĞRETMEN
ÖRNEĞİDİR
PARA İLE SATILAMAZ**

OKULUM
-AKILLI DEFTER-

**AKILLI TAHTA
UYUMLU**

HEMEN İNDİRİN

**TAMAMI
EL YAZMASI**

OKULUM AKILLI DEFTER KOORDİNATÖRÜ

Deniz POLAT

Dizgi - Grafik

Murat Yayınları Dizgi - Grafik Birimi

Baskı

Koza Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret A.Ş. • Tel: 0.312 385 91 91
Matbaa Sertifika No: 45553

Öneri ve Düşünceler için

info@muratyayinlari.com • 0.312 231 31 21

Yayın ve Dağıtım

Murat Yayınları Ltd. Şti.
1203. Cadde No: 38/1/2 Ostim / Yenimahalle - ANKARA
Tel: 0.312 231 31 21
www.muratyayinlari.com

ISBN NO - 978-605-7816-55-9

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bandrolü ile satılmaktadır.
Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve
bandrolsüz yayınları satın almamasını rica ederiz.

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları **MURAT YAYINLARI LTD. ŞTİ.**'ne aittir.
Hangi amaçla olursa olsun, yayınların tamamının veya bir bölümünün,
şirketin yazılı izni olmadan kopya edilmesi, fotoğraflarının çekilmesi,
herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri 'toprak!' diyerek geçme, tanı:
Düşün altında binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

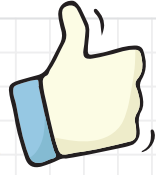
Ruhumun senden, ilâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli,
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan, ilahi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arsa değer belki başım.

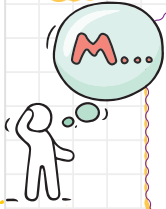
Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

BU DEFTERDE NELER BULACAKSINIZ?

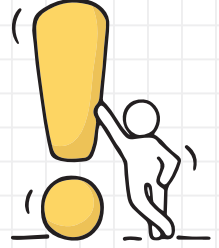

GİRİŞ-SUNU: Öğrencilerin konu içerisinde neler öğreneceği, bu konudan önce neler öğrendikleri ve işlenen konudan sonra hangi bilgi ve becerileri kazanmış olmalarının beklendiğini bu başlık altında ele alıyoruz. Böylelikle öğrenciye, konuya dair bir ön bilgi vererek hazırlanmasını, konu sonu etkinlik ve değerlendirme sorularıyla kendini sınamak kazanımları elde edip edemediğini görmesini istiyoruz.

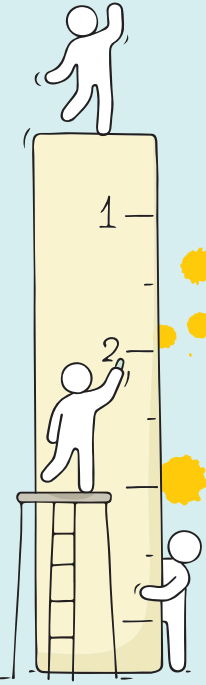
HATIRLATMA: Bu bölümde öğrencilerin eski öğrenmelerine atıf yapıyoruz. Böylelikle geçmiş bilgileriyle şimdiki bilgileri arasında bir bağ kurup eski öğrenmelerini yeni öğrenmelerine transfer etmesini istiyoruz.

DİKKAT: Konuya dair fark edilmeyen detayları ve kavram yanlışlarını bu bölümde ele alıyoruz. Böylelikle kavram yanlışlarının yeni öğrenmelerle ilişkisini ortadan kaldırmak ve önemli noktaları fark etmesini istiyoruz.

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?: İşlenen konuyla ilgili ilginç ve güncel bilgileri bu bölümde ele alıyoruz. Böylelikle öğrenciye entelektüel bir derinlik kazandırmak ve öğrencinin öğrenme isteğini arttırmak istiyoruz.

BEYİN FIRTINASI: Sınıf ortamında işlenen konuya dair öğrencilerin düşünsel tartışmalar yapılabilmesini bu bölümde sağlamaya çalışıyoruz. Böylelikle öğrencilerin herhangi bir konuyu çok yönlü ele almasını sağlamak ve farklı düşünceleri irdeleyerek kendi düşüncesini sınamasını istiyoruz.

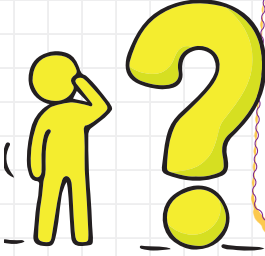
SÖZLÜK: Öğrencilerin konu içerisinde yeni gördükleri ve anlayamadıkları sözcüklerin anlamlarını bu başlık altında ele alıyoruz. Böylelikle öğrencinin söz varlığını geliştirerek dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmek istiyoruz.

ARAŞTIRALIM: İşlenen konunun öğrenciler tarafından daha iyi anlaşılabilmesi ve bilimsel becerilerinin artmasını sağlamak için bu başlık altında araştırma önerileri veriyoruz. Böylelikle öğrencinin kavram, kişi ve olaylara ilişkin öğrenme motivasyonunu arttırmak ve öğrenme etkinliklerini geliştirmek istiyoruz.

YENİ NESİL SORULAR: Öğrencileri üst bilişsel becerilerini kullanmalarını sağlayacak, soyut kavram ve bilgileri günlük yaşamla ilişkilendirebilecekleri soruları bu başlık altında ele aldık. Böylelikle öğrenmelerini kalıcı hale getirmek ve sınav koşullarında karşılaşacakları her türlü soru tipiyle başetme becerilerini arttırmak istiyoruz.

ETKİNLİKLER: Öğrencileri üst bilişsel becerilerini kullanmalarını sağlayacak, soyut kavram ve bilgileri günlük yaşamla ilişkilendirebilecekleri soruları bu başlık altında ele aldık. Böylelikle öğrenmelerini kalıcı hale getirmek ve sınav koşullarında karşılaşacakları her türlü soru tipiyle başetme becerilerini arttırmak istiyoruz.

DEĞERLENDİRME TESTLERİ: Her ünite sonunda yer alan kapsamlı değerlendirme testleriyle öğrencinin kendini sınamasını ve böylelikle işlenen konuyu tam olarak kavrayıp kavrayamadığını görmesini istiyoruz.

İÇİNDEKİLER

Birey ve Toplum	1
→ Sosyal Bilgiler Dersinden Öğrendiklerimiz	3
→ Bir Olay Birden Çok Boyut	5
→ Haklarımız ve Sorumluluklarımız	9
→ Çocuk Hakları	13
Ünite Testi-1	19
Kültür ve Miras	23
→ Uygarlıkları Öğreniyorum	25
→ Çevremizdeki Güzellikler	36
→ Kültürel Zenginliğimiz	40
Ünite Testi-2	48
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	51
→ Yeryüzü Şekilleri	53
→ İklimin İnsan Faaliyetlerine Etkisi	59
→ Nüfus ve Yerleşme	63
→ Afetler ve Çevre Sorunları	69
Ünite Testi-3	77

Bilim ,Teknoloji ve Toplum 81

→ Teknoloji ve Toplum 83

→ Doğru ve Güvenilir Bilgi 86

→ Sanal Ortamda Güvenlik 88

→ Bilim insanlarının Ortak Özellikleri 92

→ Bilimsel Etik 95

Ünite Testi - 4 101

Üretim , Dağıtım ve Tüketim 105

→ Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler 107

→ Ekonomik Faaliyetler Meslekleri Etkiler 118

→ Ekonomi ve Sosyal Hayat 120

→ Üretim , Dağıtım ve Tüketim Ağı 122

→ Yeni Fikirler Geliştirelim 124

→ Bilinçli Tüketici 128

Ünite Testi -5 134

Etkin Vatandaşlık 137

→ Halka Hizmet Edenler 139

→ Yaşadığımız Yerin Yönetimi 146

→ Temel Haklarımızı Öğrenelim 151

→ Bayrağımız ve İstiklâl Marşı 155

Ünite Testi - 6 160

Küresel Bağlantılar 163

→ Yaşadığımız Yerin Ülke Ekonomisine Katkısı 165

→ Ekonomik İlişkilerde Teknoloji 167

→ Turizm ve Uluslararası İlişkiler 169

→ Ortak Mirasımız 171

Ünite Testi - 7 177

ÖRNEKTİR

BİREY VE TOPLUM

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.

BİR OLAY BİRDEN ÇOK BOYUT

Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.

HAK VE SORUMLULUKLARIMIZ

Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.

ÇOCUK HAKLARI

Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir.

Sevgili Öğrenciler,

Bu öğrenme alanında sosyal bilgiler dersinin yaşamınızdaki yeri ve rolünü öğrenecek, size neler kattığını fark edeceksiniz. Yaşamınızın bir parçası olan olayların birçok boyutunun olduğunu öğreneceksiniz.

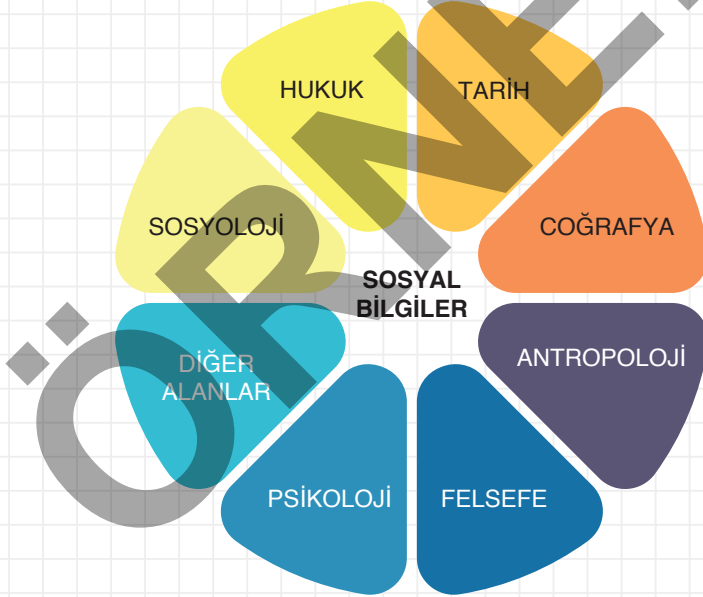
Sahip olduğunuz haklarınızın farkında olan bireyler olarak katıldığınız gruplarda rollerinizin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranmanın önemini anlayacaksınız. Son olarak da çocuk olarak sahip olduğunuz hakları ve bu hakların ihlal edildiği durumları inceleyeceksiniz.

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

Sosyal bilgiler, zamanın koşullarına uygun olarak öğrencilerin bilgi birikimini artırmayı ve karar alıp problem çözebilen, ülkesinin ve dünyanın farkında olan, kendini tanıyan ve sorumluluk alabilen etkin vatandaşlar olmasını hedefleyen bir derttir. Etkin bir vatandaş bireysel sorunlara olduğu kadar ülkesinin ve dünyanın sorunlarına karşı da sorumluluk duyar ve tüm süreçlerde etkin bir biçimde sorumluluk alır.

Sosyal bilgiler dersi bu hedeflerine bağlı olarak **tarih, coğrafya, hukuk, felsefe, sosyoloji, psikoloji, antropoloji** gibi farklı disiplinlerden oluşmaktadır.

Not Al

Giriş

Bu konuda geçtiğimiz sene yaşamınıza giren sosyal bilgiler dersinin gelişiminize katkılarını fark edeceksiniz.

► Sosyal Bilgiler Dersinin Yaşamımıza Katkıları

Sosyal bilgiler dersi;

- Atatürk ilke ve inkılaplarını öğretir.
- Kişi olarak haklarınızı ve sorumluluklarınızı öğrenmenizi ve yaşamınızın bir parçası hâline getirmenizi sağlar. Bu sayede Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olursunuz.
- Türk kültürünü ve tarihimizi öğrenmemizi sağlar.
- Sorumluluk ve vatandaşlık bilinci kazandırır. Hem bir ülke hem de dünya vatandaşı olabilmenizi sağlar.
- Toplumsal kurallara uyma alışkanlığı kazandırır. Bu sayede bir arada yaşama alışkanlığının gelişmesine yardımcı olur.
- Demokrasinin öğrenilmesini ve demokratik davranışların bir yaşam biçimi hâline gelmesini sağlar.
- Hukuk kurallarının herkes için geçerli olduğunu öğretir. Eşitlik düşüncesinin gelişmesini sağlar.
- Gevrenin tanınmasını ve dünya üzerindeki yerinize ilişkin fikir sahibi olmanızı sağlar.
- Sorun çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi birçok becerinizi geliştirir.
- Değerler bakımından saygılı, ahlaklı, erdemli bireyler olmanıza katkıda bulunur.
- Toplumda yardımlaşma, dayanışma gibi konularda kişinin gelişimini sağlar.
- Teknoloji konusunda farkındalığı geliştirmiş bireyler olmanızı sağlar.

Sözlük

Demokratik:
Demokrasie
uygun

BİR OLAY BİRDEN ÇOK BOYUT

Meydana pelen ya da ortaya çıkan , durum is veya hâle **olay** denir.

ÖRNEK

Türkiye voleybol takımının dünya birincisi olması , mahallemizdeki bir evde yangın çıkması gibi durumlar olaya örnek verilebilir.

Günlük hayatımızda birçok olay yaşanır. Bu olaylara tanık oluruz, bazende medyadan veya çevremizden bu olayları öğreniriz. Okulda, mahallemizde , otobüste gördüğümüz olaylardan bazılarında biz de yer alırız. Yaşanan olaylardan her birey, aynı şekilde etkilenmez. Çünkü insanlar farklı duyu ve düşünce özelliklerine sahiptir. Aynı şekilde her olayında kendine göre özellikleri bulunmaktadır.

► Olayların Özellikleri

- Her olayın birden fazla nedeni olabilir.
- Her olayın birden fazla sonucu olabilir.
- Olaylar her zaman aynı sonucu doğurmaz.
- Olaylara kişilerin tepkisi farklı olabilir. Bu durum kişiden kişiye de değişebilir. Aynı kişiler arasında zamana göre de değişebilir.
- Bir olay bazı kişileri olumlu etkilerken bazı kişileri olumsuz etkileyebilir.

Not Al

Giriş

Bir önceki konuda sosyal bilgiler dersinin yaşamınıza katkılarını incelemiştiniz. Bu konuda bir olayın birden çok boyutu olduğuna dair incelemeler yapacaksınız.

Beğin fırtınası

Yaşamınızın bir parçası olan çok boyutlu olaylar neler olabilir?

► Olayların Çok Boyutluluğu

Bir olayın birden çok nedeni ve sonucu olmasına **olayların çok boyutluluğu** denir.

► Olayların Birden Çok Sebebinin Olması

Bir olayın yaşanmasında tek bir neden dabileceği gibi birden çok neden de olabilir.

ÖRNEK Yaşanan bir trafik kazasının nedeni sadece sürücünün dikkatsizliği olabilir. Bu örnekte kazanın tek bir nedeni bulunurken farklı bir kazada sürücünün dikkatsizliği, yolun bozuk olması, aracın eski olması gibi kazanın birçok nedeni olabilir.

► Olayların Birden Çok Sonucunun Olması

Bir olayın birden çok nedeni olduğu gibi birçok sonucu da olabilir.

ÖRNEK Yaşanan bir trafik kazası hem sizin arabanıza hem de karşıyandaki kişinin arabasına zarar verir. Trafik kazası sonucunda yolun kapanması trafiğin yavaşlamasına ve insanların gidecekleri yerlere geç kalmalarına neden olabilir. Kaza çevrenin kirlenmesine de neden olabilir.

Not Al

► Olayların Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Bir olayın sonucu bazı kişileri olumsuz etkilerken bazı insanları olumlu etkileyebilir.

ÖRNEK

Deprem

Olumsuz Etkileri

- İnsanlar ölür veya yaralanırlar.
- Binalar yıkılır. İnsanlar evsiz kalır.
- Ülkeler ekonomik yönden zarar görür.
- İnsanların psikolojisi zarar görebilir.

Olumlu Etkileri

- İnsanlar arasında dayanışma ve yardımlaşmayı güçlendirir.
- Dünya milletlerini bir araya getirir.
- Ne kadar üzücü bir durum da olsa yeni binaların veya yolların inşası farklı sektörlerin para kazanmasını sağlar.

Etkinlik-1

Kolay-Orta

A. Aşağıdaki verilen cümleler doğru ise başına (D), yanlış ise (Y) harfi koyunuz.

- (D) Tarih, coğrafya, sosyoloji gibi toplumu ilgilendiren konuları inceleyen disiplinler sosyal bilimlerdir.
- (Y) Sosyal bilgiler dersinin sorunlarımızı çözmemize yararı yoktur.
- (D) Bir olayın birden çok nedeni ve sonucu olmasına olayların çok boyutluluğu denir.
- (D) Bir olayın sonucu bazı kişileri olumsuz etkilerken bazı kişileri olumlu etkileyebilir.

Bunları biliyor muydunuz?

Ülkemiz deprem kuşağında yer almaktadır. Bu nedenle ülkemizde her yıl birçok deprem yaşanmaktadır.

B. Yaşamınızdan bir olay belirleyerek aşağıda verilen boşlukları uygun bir şekilde doldurunuz.

Bu etkinlik, öğrencinin bireyselliği ve özünü ifade etmesine olanak sağlar.

Yanıt görecelidir.

Seçtiğim Olay :

Olayın Nedenleri :

Olayın Sonuçları :

Olayın Yaşamıma Olumlu ve Olumsuz Etkileri :